GEMEENTE ENSCHEDE

THUIS IN ENSCHEDE

BELEIDSKADER VAN ASIEL TOT EN MET INTEGRATIE

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE 2

1.0 INLEIDING 3

1.1 Waarom dit beleidskader? 3
1.2 Wat staat er in het beleidskader? 5
1.3 Vooruitblik en onzekerheden richting de komende jaren 5
1.4 Over wie gaat het? 7
1.5 Waarom een integrale blik? 9
1.6 Met wie werken we samen? 9
1.7 Hoe is dit beleidskader tot stand gekomen? 11
1.8 Wat is de relatie met andere programma's? 12

2.0 UITGANGSPUNTEN EN WERKWIJZE 13

2.1 Wat zijn onze uitgangspunten? 13
2.2 Wat is onze werkwijze? 15

3.0 BIJLAGEN 19

3.1 Matrix 19
3.2 Tijdlijn 22
3.3 Begrippenlijst 22

INLEIDING

1.1 WAAROM DIT BELEIDSKADER?

Wereldwijd verlaten miljoenen mensen hun land door oorlog, vervolging of rampen. Een deel van hen komt naar Nederland voor bescherming. Na aankomst verblijven asielzoekers in een azc van het Centraal Orgaan Asielzoekers (hierna: COA). Gemeenten hebben hierin een sleutelrol: zij regelen opvangplekken, huisvesting en dat ze kunnen meedoen in de samenleving.

Ook Enschede heeft in de afgelopen jaren verschillende groepen nieuwkomers ontvangen. We bieden (nood)opvang aan Oekraïense ontheemden en openden in november 2024 een regulier azc aan de Parkweg. Tegelijkertijd zorgen we voor huisvesting van statushouders, zodat zij ook daadwerkelijk kunnen starten met hun inburgering en een bijdrage kunnen leveren aan de stad.

De afgelopen jaren zijn onze taken als gemeente groter en complexer geworden. De Spreidingswet, de Wet inburgering 2021 (hierna: Wi2021) en de tijdelijke opvangregeling voor ontheemden uit Oekraïne zijn hier voorbeelden van. We hebben in deze tijd veel gewerkt vanuit een crisismodus, met ad-hoc oplossingen en noodmaatregelen, ingegeven door landelijke ontwikkelingen en acute opgaven. Dat bood kortetermijnoplossingen, maar maakte het lastig om kwalitatief en duurzaam richting te geven aan opvang, begeleiding en integratie van nieuwkomers.

Dit beleidskader sluit aan bij de doelen uit het coalitieakkoord 'Samen trots op Enschede' voor 2022-2026[1], de strategische opgaven Inclusief-, Aantrekkelijk, - en Open Enschede[2], en bekrachtigt de met de gemeenteraad en partners gemaakte afspraken, waaronder de uitgangspunten uit de motie 'Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang'[3]. Participatie, samenleven en het versterken van sociale samenhang staan hierin centraal. Het vormt een samenhangend en toekomstgericht kader waarbinnen, ook bij een verhoogde landelijke opgave, zorgvuldige en lokaal passende keuzes kunnen worden gemaakt.

De toekomstige opgaven vragen om samenhang en om duidelijke keuzes. Deze keuzes hebben betrekking op de wijze waarop Enschede opvang, huisvesting en integratie vormgeeft, waaronder de schaal en voorwaarden van opvang, de spreiding in de stad en de inzet op participatie en zelfredzaamheid. De basis hiervoor ligt in de door de raad vastgestelde kaders en afspraken, waaronder de motie 'Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang', waarin afspraken zijn gemaakt over de wijze waarop Enschede bijdraagt aan asielopvang en de randvoorwaarden waaronder dat gebeurt. Binnen deze bestuurlijke afspraken bouwen we voort op wat in Enschede al is ontwikkeld. Daarbij vormt het eerder vastgestelde actieprogramma 'Meedoen en Thuisvoelen' dat door de raad op 31 oktober 2016 is vastgesteld een belangrijke inhoudelijke basis, met een samenhangende inzet op participatie, taal, werk, onderwijs en maatschappelijke deelname van nieuwkomers en statushouders.

[1] Coalitieakkoord 2022-2026 | Gemeente Enschede
[2] Document enschede - Visie strategische opgave Inclusief Enschede (def.) - iBabs Publieksportaal
[3] 20 maart 2023: Document enschede - Motie 1 BBE e.a. Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang_aangenomen.pdf - iBabs Publieksportaal

Dit beleidskader legt de huidige werkwijze vast, maakt de samenhang zichtbaar en benoemt knelpunten. Die knelpunten nemen we mee in de verdere uitwerking van de uitvoeringsagenda, die jaarlijks wordt bijgesteld en waarover de raad wordt geïnformeerd. Het uitvoeringsprogramma vertaalt de gemaakte afspraken naar concrete, resultaatgerichte acties zoals we dat voorheen ook hebben gedaan met het actieprogramma 'Meedoen en Thuisvoelen'.

Het kader bevat geen nieuw beleid, maar schetst hoe Enschede omgaat met asiel, opvang en integratie. De complexe maatschappelijke dynamiek rondom alles wat deze onderwerpen aangaat, maakt het belangrijk om blijvend in gesprek te zijn met de raad, inwoners, partners en andere betrokkenen.

1.2 WAT STAAT ER IN HET BELEIDSKADER?

Het beleidskader laat zien hoe de gemeente Enschede opvang, huisvesting en integratie van nieuwkomers structureel en samenhangend organiseert. Het ondersteunt bij het maken van keuzes in een veranderende omgeving en vormt de brug tussen landelijke regels en lokale uitvoering.

Het kader vertaalt de gemeentelijke werkwijze en bestaande afspraken naar een duidelijk raamwerk met expliciete aansluiting op door de raad aangenomen moties over opvang, arbeidsmarktparticipatie en integratie. Dit betreft onder meer de motie 'Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang', waarin de raad het college opdracht gaf om onder afgebakende voorwaarden bij te dragen aan opvanglocaties voor asielzoekers en daarbij ruimte te scheppen voor integratie- en activeringsmaatregelen richting statushouders.

1.3 VOORUITBLIK EN ONZEKERHEDEN RICHTING DE KOMENDE JAREN

VOORUITBLIK OPGAVEN INTEGRATIE

Begin 2026 zijn de uitkomsten van de landelijke tussenevaluatie van de Wi2021 bekend gemaakt. De aanbevelingen worden door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna: SZW) gebruikt om het inburgeringsstelsel verder te verbeteren. Daarnaast heeft het kabinet een Actieagenda Integratie en de Open en Vrije samenleving gepresenteerd op 7 februari 2025 die in de periode 2025- 2029 verder wordt uitgewerkt.

In de actieagenda deelt het kabinet haar brede visie op integratie; die bestaat uit twee pijlers. De eerste pijler, het beschermen van een open en vrije samenleving richt zich op het versterken van kennis over Nederlandse waarden, grondrechten en zelfbeschikking. Via een geactualiseerd inburgeringsexamen, maatschappelijke dialogen en gerichte maatregelen tegen discriminatie wil het kabinet sociale cohesie bevorderen en kwetsbare groepen beter beschermen. De tweede pijler Nieuwkomers aan het werk, richt zich op het versnellen van participatie door taalvaardigheid en arbeidsmarkttoegang te versterken. Het kabinet wil investeren in taalcursussen die beter aansluiten op werk (taal op de werkvloer), en uitbreiding van programma's zoals statushouders aan het werk en richt zich specifiek op arbeidsmarktparticipatie van vrouwelijke statushouders.

Op lokaal niveau participeren we actief in deze ontwikkelingen en nemen we de ruimte om mee te doen aan landelijke pilots. Dit stelt ons in staat om lokaal beleid te ontwikkelen dat goed aansluit bij de specifieke behoeften van nieuwkomers in onze stad en tegelijkertijd bij te dragen aan de landelijke doelstellingen voor integratie en arbeidsmarktparticipatie.

ONZEKERHEDEN BINNEN ASIEL EN VLUCHTELINGENOPVANG

De opgaven rond asielopvang, de opvang van Oekraïense ontheemden en de huisvesting van statushouders ontwikkelen zich momenteel in hoog tempo. De landelijke kaders, waaronder de Spreidingswet, financieringssystematieken en beleidsregelgeving, staan aanhoudend in beweging en worden regelmatig bijgesteld op basis van nieuwe politieke keuzes, rechterlijke uitspraken en ontwikkelingen op Europees niveau. Daarnaast kan de internationale situatie onverwacht veranderen door conflicten, geopolitieke spanningen, economische instabiliteit of klimaat gerelateerde rampen, waardoor zowel de instroom als de samenstelling van nieuwkomers moeilijk voorspelbaar is.

Ook op lokaal niveau bestaat onzekerheid. Lokale partners opereren in een krappe arbeidsmarkt, de beschikbaarheid van (tijdelijke) huisvesting fluctueert en de druk op gemeentelijke voorzieningen blijft groot. Tegelijkertijd zijn de verblijfsduur, ontwikkelperspectieven en doorstroommogelijkheden van verschillende groepen nieuwkomers afhankelijk van landelijke besluiten waar niet op vooruit te plannen is. Het is op dit moment daarom niet wenselijk of haalbaar om mogelijke scenario's uit te werken in dit beleidskader.
Het beleidskader zet bewust in op een strategische koers en een generieke werkwijze voor de komende jaren, die in lijn is met de aanpak van de afgelopen jaren. Daarmee biedt het stabiliteit en houvast, ook wanneer wet- en regelgeving of instroomcijfers

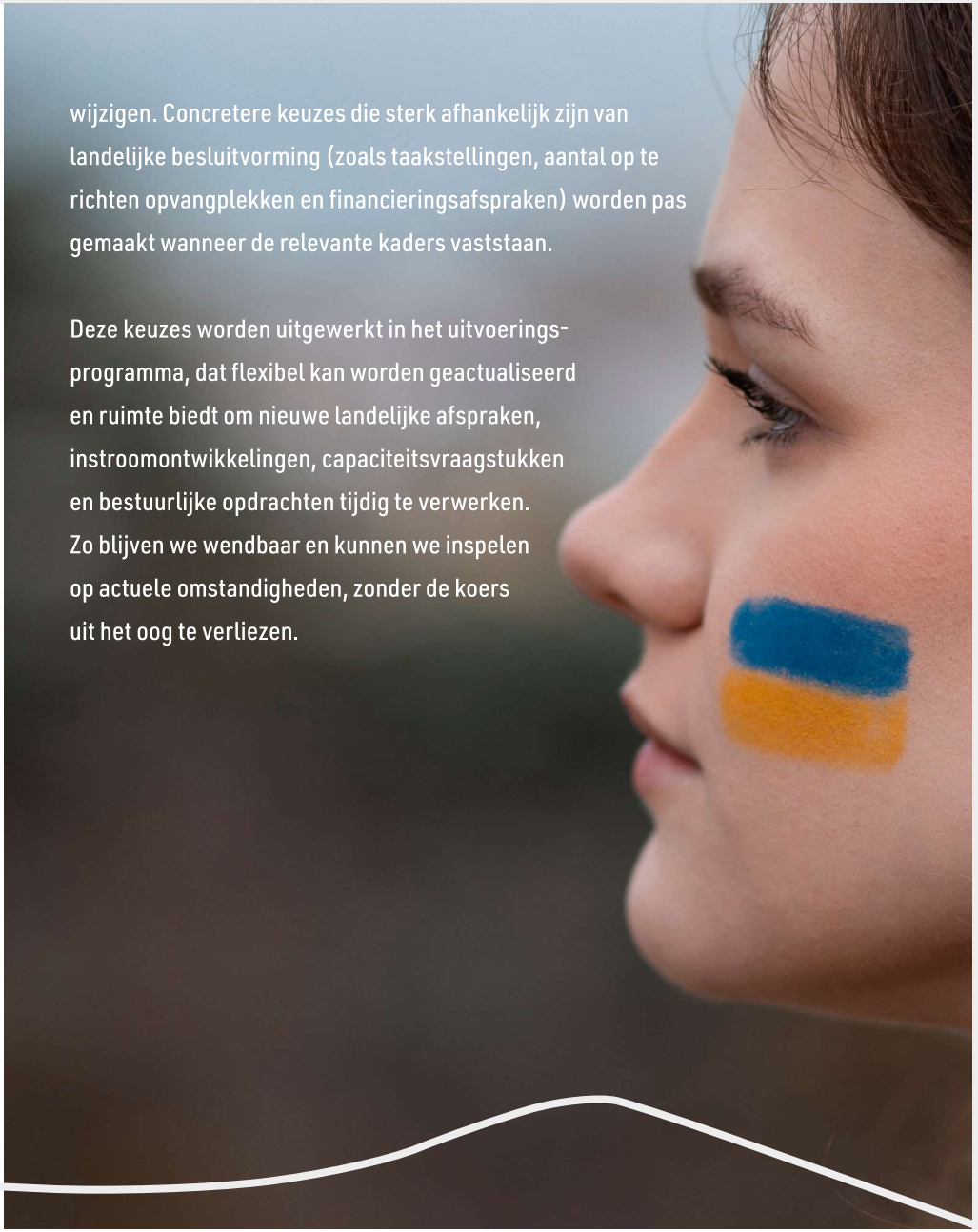

1.4 OVER WIE GAAT HET?

Dit beleidskader gaat over nieuwkomers die hun land ontvluchten door oorlog, vervolging, geweld of natuurrampen, en om bescherming vragen. Het beschrijft onze inzet voor:

- **Asielzoekers**: mensen die internationale bescherming aanvragen omdat zij in eigen land niet veilig zijn.
- **Statushouders**: erkende vluchtelingen met een verblijfsvergunning, die niet veilig kunnen terugkeren.
- **Nareizigers**: gezinsleden van statushouders die naar Nederland komen.
- **Gezinsmigranten**: mensen die zich voegen bij een partner met Nederlandse nationaliteit of legaal verblijf.
- **Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv)**: kinderen die zonder ouder of voogd in Nederland aankomen en asiel aanvragen. Amv zijn kinderen die onder de groep asielzoekers maar ook statushouders vallen.
- **Ontheemden uit Oekraïne**: personen met een tijdelijke bescherming volgens de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB).
- **Kleine groep overige migranten**: bijvoorbeeld geestelijke leiders zoals imams, rabbijnen, kloosterlingen of mensen met een verblijfsvergunning voor niet-humanitaire doeleinden.
- **(Uitgeprocedeerde) Ongedocumenteerde vreemdelingen**: mensen zonder geldig verblijfsdocument, buiten de reguliere opvang en ondersteuning.

De gemeente heeft verschillende verantwoordelijkheden, afhankelijk van de status van de nieuwkomer. Dit kader biedt een gemeenschappelijk vertrekpunt en richt zich op mensen die in Nederland verblijven als vluchteling of statushouder en ondersteuning nodig hebben bij opvang, huisvesting of begeleiding. Het schema op pagina 8 visualiseert de verschillende groepen nieuwkomers in de stad.
Studenten, expats en arbeidsmigranten vallen daarom buiten de scope van dit kader.

CIJFERS VAN DOELGROEPEN

In dit beleidskader worden geen cijfers van de verschillende doelgroepen opgenomen. Omdat het kader de strategische koers voor meerdere jaren beschrijft, zouden actuele cijfers slechts een momentopname zijn en het document statisch maken. Landelijke en internationale ontwikkelingen, zoals instroom van asielzoekers of Oekraïense ontheemden, kunnen snel veranderen. Hierdoor zijn cijfers in het beleidskader al snel achterhaald.

Cijfers en peildata worden daarom opgenomen in de uitvoeringsagenda, dat periodiek wordt herzien. Zo kunnen we actuele gegevens koppelen aan concrete acties, monitoren en bijsturen waar nodig, zonder dat het beleidskader zijn lange termijnkarakter verliest.

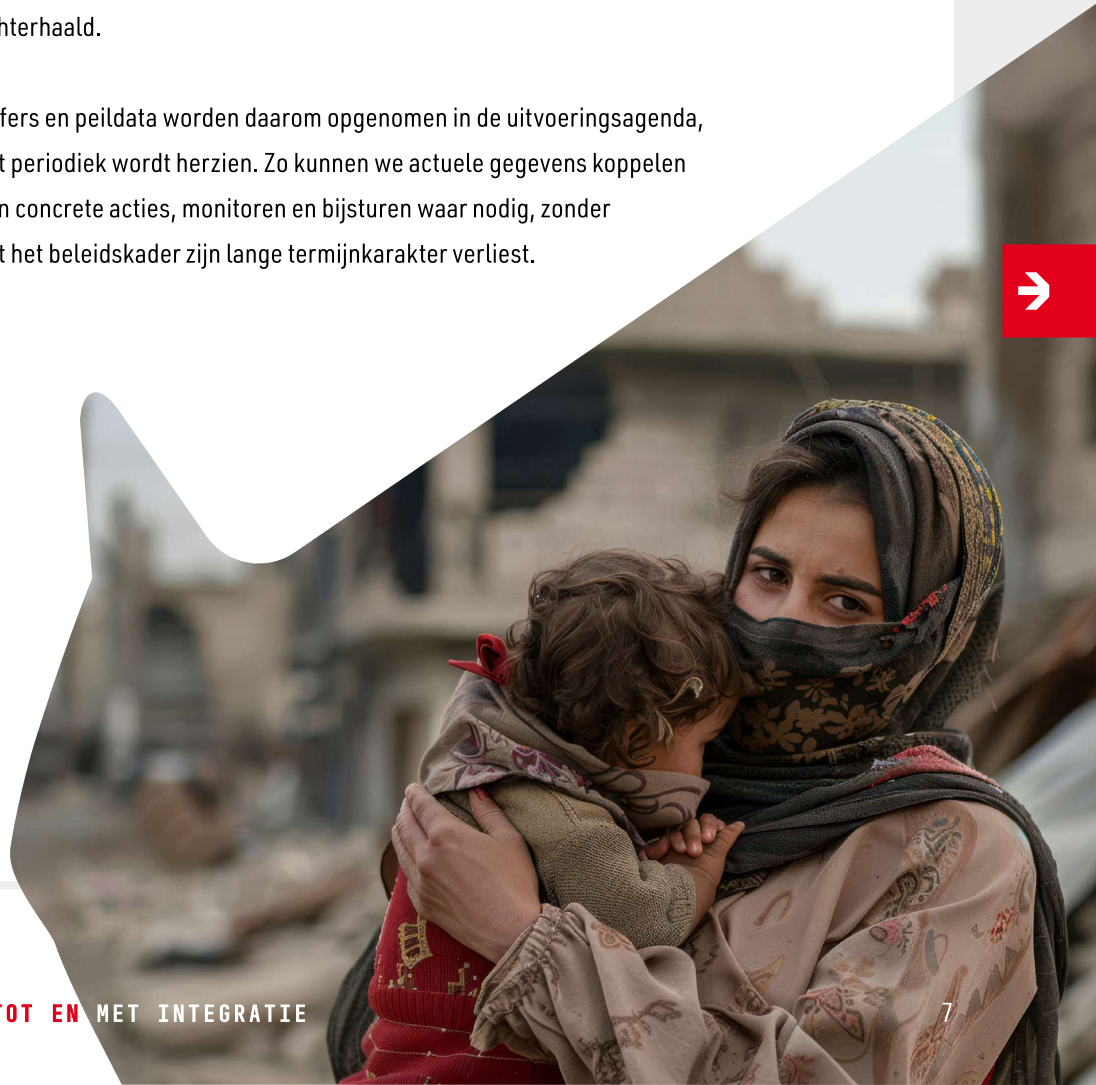

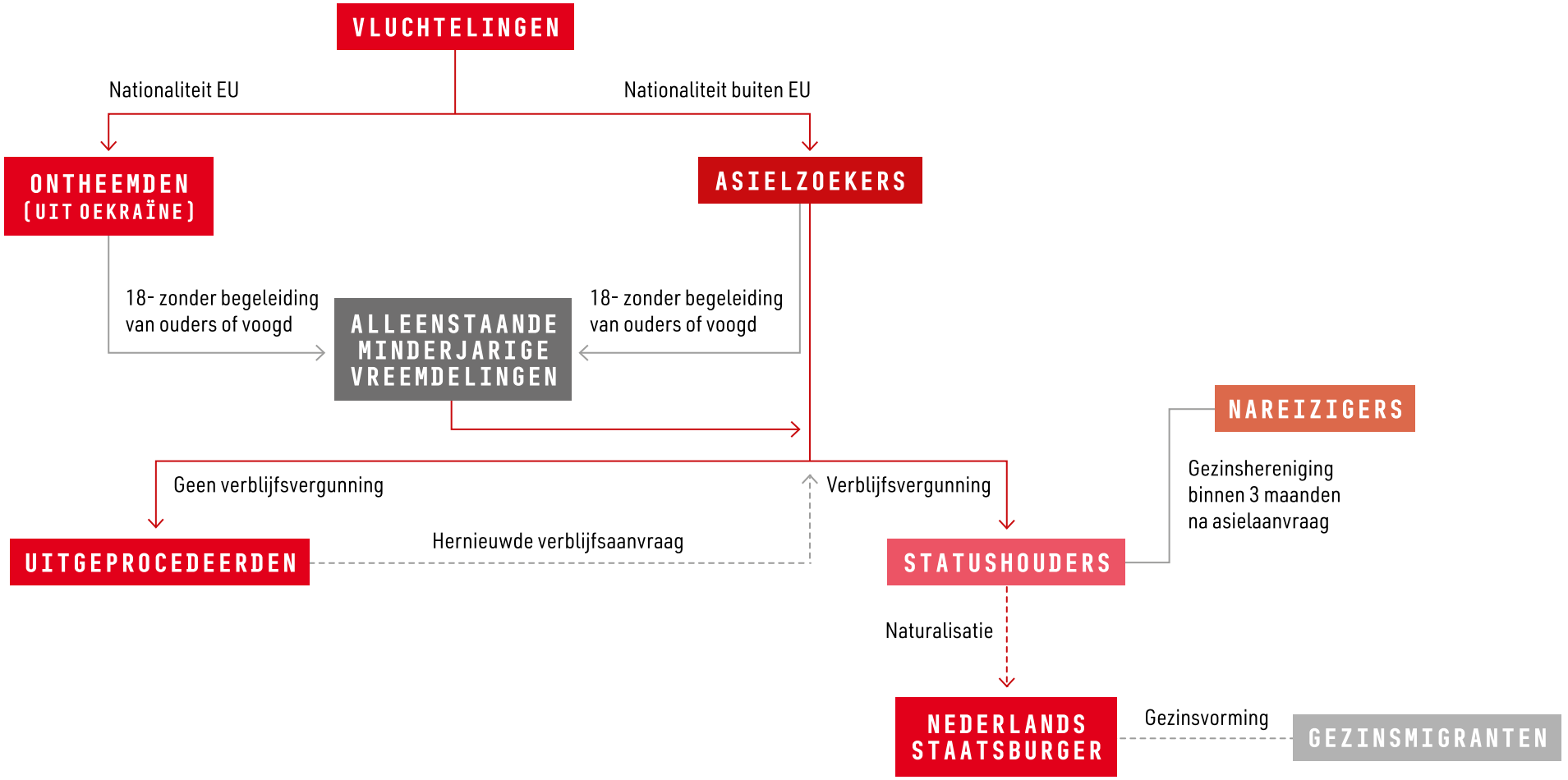
VLUCHTELINGEN
Nationaliteit EU
Nationaliteit buiten EU
ONTHEEMDEN (UIT OEKRAÏNE)
ASIELZOEKERS
18- zonder begeleiding van ouders of voogd
ALLEENSTAANDE MINDERJARIGE VREEMDELINGEN
18- zonder begeleiding van ouders of voogd
Geen verblijfsvergunning
Verblijfsvergunning
NAREIZIGERS
Gezinshereniging binnen 3 maanden na asielaanvraag
UITGEPROCEDEERDEN
Hernieuwde verblijfsaanvraag
STATUSHOUDERS
Naturalisatie
NEDERLANDS STAATSBURGER
Gezinsvorming
GEZINSMIGRANTEN

1.5 WAAROM EEN INTEGRALE BLIK?

Nieuwkomers komen in alle lagen van de samenleving terecht en hebben vaak hulpvragen op meerdere leefgebieden. Daarom is een integrale aanpak nodig. Opvang, huisvesting en integratie vormen één samenhangend proces, waarin elke fase invloed heeft op de volgende.

Met deze integrale aanpak:

- Haken we opvang, huisvesting en participatie beter aan op andere maatschappelijke domeinen;
- Zorgen we voor een samenhangende en consistente uitvoering van beleid en afspraken;
- Signaleren we tijdig knelpunten en nemen deze mee in het uitvoeringsprogramma;
- Bewaken we de balans tussen de belangen van nieuwkomers, inwoners en maatschappelijke partners.

Onze inzet op integratie hoort bij een brede stedelijke visie, zoals beschreven in de opgaven Inclusief Enschede (bestaanszekerheid, gezond leven en kansengelijkheid), Aantrekkelijk Enschede (economische veerkracht, talentontwikkeling en gezonde wijken) en Open Enschede (toegankelijke, mensgerichte en netwerkende gemeente). Een integrale blik maakt het mogelijk om beleidskeuzes, uitvoering en samenwerking op alle leefgebieden te verbinden: van opvang en huisvesting tot participatie en zelfstandigheid. Zo bouwen we aan een inclusieve en veerkrachtige stad, waarin nieuwkomers én de samenleving profiteren van een samenhangende aanpak.

1.6 MET WIE WERKEN WE SAMEN?

Een goede opvang van vluchtelingen en succesvolle integratie van statushouders lukt alleen met intensieve en gecoördineerde samenwerking. Dit gebeurt op landelijk, regionaal en lokaal niveau, met verschillende partners in diverse netwerken.

LANDELIJK

We stemmen af met onder meer het ministerie van Asiel en Migratie en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. We werken samen met uitvoeringsorganisaties zoals COA, Nidos, IND, DUO en UAF. Deze samenwerking richt zich op opvangvoorzieningen voor asielzoekers en amv en het inburgerings- en integratieproces van statushouders. We delen kennis met en wisselen ervaringen uit in landelijke netwerken als de VNG en de G40. Met collega's in deze netwerken voeren we een ambtelijke en indien nodig een bestuurlijke lobby op het moment dat beleidskeuzes knellen of signalen vanuit decentrale overheden onvoldoende worden opgepakt.

REGIONAAL

De Twentse gemeenten werken samen in de Twentse Regietafel Asiel, bijvoorbeeld bij het verdelen van het aantal vluchtelingen en de beleidsinhoudelijke opgaven die daarbij horen. Voor de uitvoering van de Wi2021 is er een regionale werkgroep Inburgering, die samenwerkt bij de inrichting van inburgeringstrajecten. Zo wordt bijvoorbeeld het taalaanbod van de inburgeringstrajecten regionaal aanbesteed bij gekwalificeerde taalaanbieders.
Om de arbeidsmarktparticipatie van statushouders te bevorderen, werkt Enschede binnen de regionale arbeidsmarktregio Twente samen met een regionale verbinder. Deze rol is onderdeel van het landelijke plan van aanpak voor statushouders[4] en vertaalt landelijke instrumenten naar de lokale context. De uitvoering van deze rol sluit aan bij de door de raad aangenomen motie 'Statushouders sneller aan het werk'[5], waarin is benadrukt dat statushouders versneld toegang tot werk en werkervaring moeten krijgen. De regionale verbinder vervult daarin een verbindende rol door binnen de arbeidsmarktregio

verschillende stakeholders aan elkaar te verbinden om statushouders te helpen bij hun integratie naar werk.
Binnen de Werkplaats Sociaal Domein Werk en Inkomen werken we samen met onderwijsinstellingen zoals Saxion en het Verweij Jonker Instituut, met focus op het verbeteren van arbeidsparticipatie van statushouders.

LOKAAL

Inwoners en samenwerkingspartners ondersteunen nieuwkomers actief, zowel in opdracht van de gemeente als op vrijwillige basis, soms met eigen financiering. We werken samen met woningcorporaties om huisvesting van statushouders te regelen.
Vluchtelingenwerk draagt onder andere zorg voor zowel de maatschapelijke begeleiding als de juridische begeleiding van statushouders. Beide vormen van begeleiding zijn gericht op het bevorderen van de participatie en zelfredzaamheid, zodat statushouders zo snel mogelijk volwaardig kunnen meedoen in de samenleving. Conform de motie bij de gemeentebegroting 'Behoud juridische begeleiding statushouders' wordt de continuïteit van de juridische begeleiding expliciet geborgd. Hiermee wordt invulling gegeven aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid om statushouders adequaat te ondersteunen bij hun integratieproces. Daarnaast leveren onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties een belangrijke bijdrage aan de integratie. De gemeente onderhoudt nauwe contacten met onderwijsinstellingen, zoals het ISK (Internationale Schakelklassen) en de Globe (basisonderwijs) over het onderwijs aan kinderen van nieuwkomers en amv'ers. Maatschappleijke partners ondersteunen de integratie van nieuwkomers onder andere door het aanbieden van vrijwilligerswerk en het organiseren van non-formeel taalaanbod.
De Wijkwijzer is een belangrijke verbinder tussen nieuwkomers, inwoners en onze dienstverlening. Medewerkers signaleren wat er in de wijk speelt, ondersteunen bij praktische vragen en zorgen voor doorverwijzing naar zorg, participatie, taal en vrijwilligerswerk. De Wijkwijzer vervult daarmee een cruciale schakel in de keten van opvang tot en met integratie.
Zij verbinden nieuwkomers met partners en ondersteunen hen om zelfstandig hun weg te vinden. Dit versterkt zelfredzaamheid, voorkomt escalatie van problemen en bevordert een vlotte inbedding in de wijk.
In Enschede willen we dat nieuwkomers zich thuis voelen maar ook begrepen voelen. Communicatie is hierin ontzettend belangrijk zodat nieuwkomers goed kunnen landen in de stad en kunnen meedoen. We zorgen dat nieuwkomers op een laagdrempelige manier begrijpelijk worden geïnformeerd over opvang, participatie en lokale voorzieningen. We werken daarbij nauw samen met scholen, woningcorporaties, welzijns- en zorgorganisaties en vrijwilligers. Er worden waar nodig bijeenkomsten en spreekuren georganiseerd door onze partners om vragen te beantwoorden en informatie op maat te geven. Zo wordt participatie bevorderd en blijft de dialoog met nieuwkomers en inwoners actief, in lijn met de strategische opgave Open Enschede[6].

Initiatieven:

- Buddy to Buddy: koppelt nieuwkomers aan lokale inwoners om sociaal isolement te voorkomen en sociale integratie te bevorderen. In 2025 is dit initiatief gekozen tot winnaar bij de uitreiking van de Gemeentedelers 2025.
- Bibliotheek en non-formele taalcursussen: ondersteunen taal en participatie, bijvoorbeeld via het Taalcafé.
- Samenwerkingsverbanden met Alifa, M-Pact en Stichting Present: stimuleren actieve deelname aan de samenleving, bijvoorbeeld via vluchtelingenwerk.

> De begeleiding vanuit Vluchtelingwerk ervaar ik als prettig.
>
> Uitspraak statushouder

[4] Plan van aanpak 'statushouders aan het werk' | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
[5] Document enschede - motie 9 PvdA e.a. Meer statushouders sneller aan het werk_aangenomen - iBabs Publieksportaal
[6] 3.3 Samenleving en bestuur

1.7

HOE IS DIT BELEIDSKADER TOT STAND GEKOMEN?

De gemeente Enschede wil de keuzes rondom asiel, opvang en integratie baseren op heldere uitgangspunten en een gedeelde visie. Daarbij vormt het coalitieakkoord 2022- 2026, de strategische opgaven en onder meer de door de gemeenteraad aangenomen motie 'Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang', samen het fundament voor dit beleidskader. Op deze manier leggen we vast hoe Enschede vormgeeft aan de lokale context van asiel, opvang en integratie. We willen recht doen aan mensen die hun land hebben verlaten en in Enschede een veilige plek zoeken om opnieuw te beginnen, te groeien en bij te dragen aan de samenleving.

Dit beleidskader is tot stand gekomen in nauwe samenwerking binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. Collega's uit verschillende beleidsterreinen, maatschappelijke partners, de Bewonersadviesraad en nieuwkomers zelf hebben bijgedragen aan de totstandkoming. Daarmee vormt het kader zowel het resultaat van een breed samenwerkingsproces als een bundeling en verankering van eerder gemaakte afspraken, die nu overzichtelijk en samenhangend zijn vastgelegd.

Het kader wordt door het college ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad. Daarmee wordt een solide basis gelegd voor de Enschedese werkwijze met nieuwkomers, gebaseerd op bestuurlijke keuzes, lokale waarden en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

1.8 WAT IS DE RELATIE MET ANDERE PROGRAMMA'S?

De taak om mensen die hun land ontvlucht zijn bescherming en perspectief te bieden, raakt verschillende strategische opgaven in onze stad. In de uitvoering zoeken we steeds de juiste balans tussen landelijke verantwoordelijkheden, lokale mogelijkheden en de menselijke maat.

Onze inzet voor opvang en huisvesting van vluchtelingen sluit aan bij de regionale afspraken in het Plan van Aanpak Provinciale Regie Tafel Overijssel 2024 en het Regionaal Opvangplan Spreidingswet Twente. Lokaal verbinden we deze opgave met de Enschedese strategische agenda. Zo komen verschillende opgaven en beleidslijnen samen en versterken ze elkaar binnen het beleidskader van Asiel tot en met Integratie. Dit beleidskader staat dus niet op zichzelf, maar sluit aan bij bestaande gemeentelijke plannen en actieprogramma's waarin nieuwkomers worden meegenomen en daarmee integraal onderdeel vormen van de brede gemeentelijke aanpak. Vanuit de strategische opgaven, Inclusief, - Aantrekkelijk, - en Open Enschede zijn verschillende beleidsnota's ontwikkeld waar nieuwkomers ook onderdeel van zijn.

Vanuit de opgave **INCLUSIEF ENSCHEDE** is de samenhang onder meer zichtbaar met het Sport-, Beweeg- en Leefstijlakkoord, het Beleidskader Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak, de Lokale Educatieve Agenda en het beleidskader Rondkomen met je inkomen, waarin participatie, ontwikkeling en bestaanszekerheid centraal staan.

Vanuit de opgave **AANTREKKELIJK ENSCHEDE** zijn onder meer de Citymarketingvisie Enschede, het Cultuurnota en de Woonvisie relevant, waarin aandacht is voor inclusieve woon- en leefomgevingen en deelname aan het maatschappelijk en cultureel leven.

Binnen de strategische opgave **OPEN ENSCHEDE** bestaat de belangrijkste samenhang via de Communicatievisie, die richting geeft aan heldere, toegankelijke en afgestemde communicatie met inwoners, partners en nieuwkomers.

UITGANGSPUNTEN EN WERKWIJZE

2.1 WAT ZIJN ONZE UITGANGSPUNTEN?

De uitgangspunten 2022-2026 voor dit beleidskader vindt haar grondslag in het coalitieakkoord 2022-2026, waarin wordt ingezet op een sociale en inclusieve stad waarin inwoners kunnen meedoen en perspectief hebben. Deze ambities krijgen binnen Enschede concreet vorm via de gemeentelijke strategische opgaven, die richting geven aan samenleven, participatie, wonen, werken en een open overheid[7]. Het beleidskader sluit aan bij verschillende moties, onder andere de motie 'Onder voorwaarden meewerken aan asielopvang', waarin is bepaald dat de gemeente Enschede tot en met 2028 medewerking verleent aan de vestiging en exploitatie van een azc aan de Parkweg, met de mogelijkheid tot verlenging van de opvang na 2028 wanneer zowel de gemeente Enschede als het COA hiermee instemmen.
De motie 'statushouders sneller aan het werk', om de arbeidsmarkttoeleiding van statushouders te versnellen en te versterken. En de motie 'Asielzoekers sneller aan het werk', om asielzoekers in de opvang eerder te begeleiden naar werk. Voor asielzoekers is binnen het asielzoekerscentrum inloopspreekuren en ondersteuning beschikbaar om zo vroeg mogelijk werkervaring op te doen en de aansluiting met de arbeidsmarkt te verbeteren.

We werken vanuit drie gemeentelijke opgaven:

INCLUSIEF ENSCHEDE

Een stad waar iedereen zich welkom, veilig en gewaardeerd voelt en volwaardig kan meedoen.

- Bestaanszekerheid: laagdrempelige toegang tot wonen, werk, inkomen, zorg en ondersteuning.
- Gezond leven: ontmoeting, welzijn en vitaliteit in de wijk stimuleren, met aandacht voor bewegen en gezondheid.
- Kansengelijkheid: toegang tot onderwijs, werk en participatie, en ondersteuning bij talentontwikkeling en toekomstperspectief.

AANTREKKELIJK ENSCHEDE

Een economisch veerkrachtige stad waarin mensen blijven wonen, werken en ontwikkelen.

- Baankansen: nieuwkomers kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt, aansluiting bij regionale werkgelegenheid en het vasthouden van talent.
- Talentontwikkeling: nieuwkomers kunnen hun vaardigheden en kennis benutten, waardoor zij bijdragen aan stad en regio.
- Wonen en leefomgeving: veilig, gezond en leefbaar wonen en leven, in bestaande en nieuwe woonmilieus.

OPEN ENSCHEDE

Een toegankelijke, mensgerichte en netwerkende gemeente.

- Mensgericht: iedereen in de stad, inclusief nieuwkomers, kan rekenen op duidelijke communicatie, toegankelijke dienstverlening en samenwerking met partners en inwoners.

[7] Coalitieakkoord 2022-2026 | Gemeente Enschede
Document enschede - Visie strategische opgave Inclusief Enschede (def.) - iBabs Publieksportaal

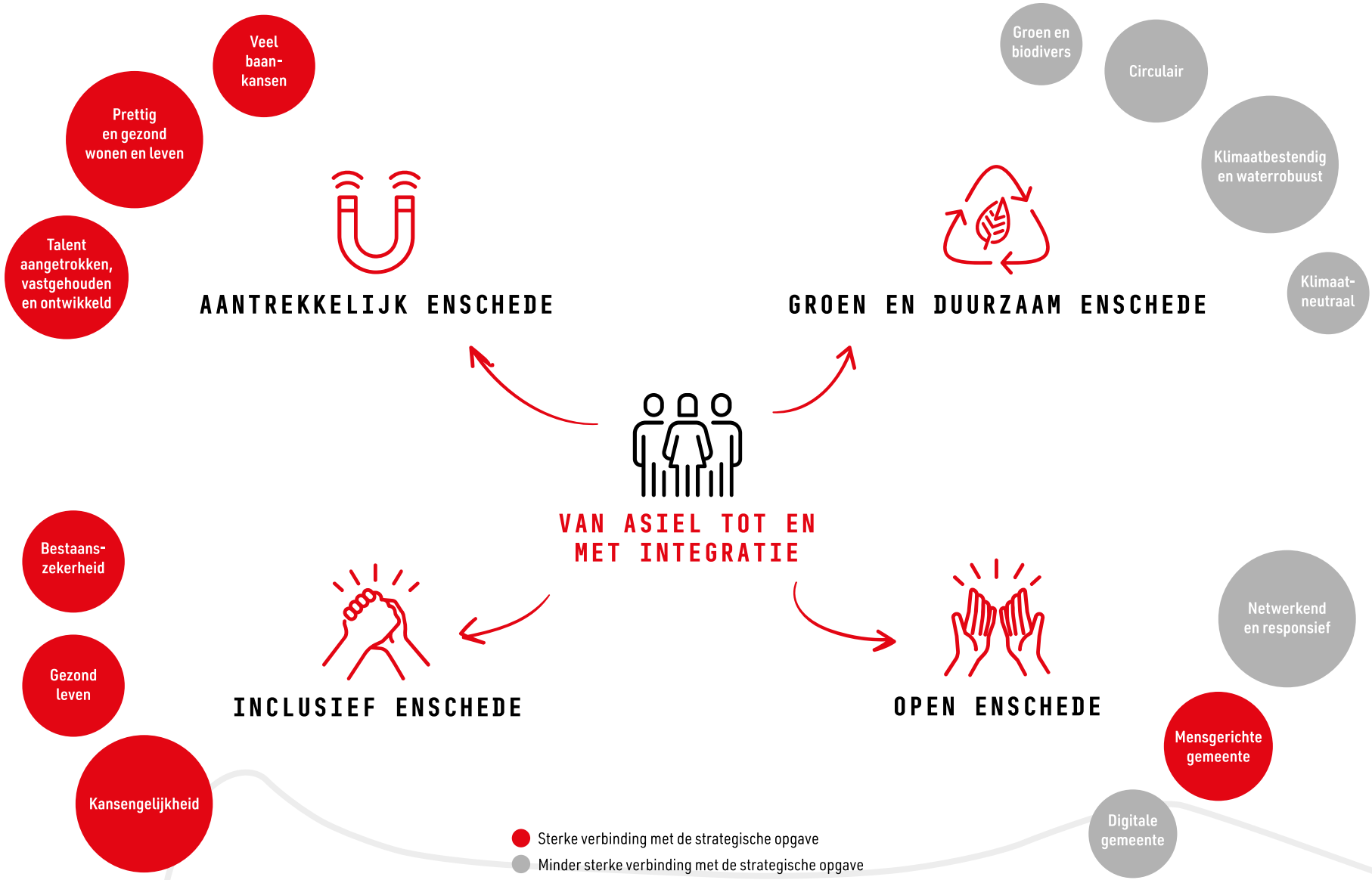
Veel baan-kansen
Prettig en gezond wonen en leven
Talent aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld
AANTREKKELIJK ENSCHEDE
Groen en biodivers
Circulair
Klimaatbestendig en waterrobuust
Klimaat-neutraal
GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE
VAN ASIEL TOT EN MET INTEGRATIE
Bestaans-zekerheid
Gezond leven
Kansengelijkheid
INCLUSIEF ENSCHEDE
Netwerkend en responsief
Mensgerichte gemeente
Digitale gemeente
OPEN ENSCHEDE
Sterke verbinding met de strategische opgave
Minder sterke verbinding met de strategische opgave

2.2 WAT IS ONZE WERKWIJZE?

De werkwijze van Enschede op het gebied van asiel tot en met integratie vindt haar basis in het coalitieakkoord 2022- 2026, de gemeentelijke strategische opgaven en de door de raad aangenomen moties, die gezamenlijk de richting en kaders voor het beleid bepalen. Deze werkwijze is vervolgens nader ingevuld en verrijkt door gesprekken met interne en externe partijen.

Uit deze gesprekken zijn waardevolle inzichten naar voren gekomen die richting geven aan de lokale aanpak van opvang, huisvesting, inburgering en de ondersteuning van mensen zonder geldige verblijfsdocumenten. Daarbij is nadrukkelijk gewezen op het belang van een duurzaam en voorspelbaar opvangsysteem, leefbare wijken en taal als sleutel tot volwaardige deelname. Ook is brede steun uitgesproken voor duale trajecten waarin taalontwikkeling wordt gecombineerd met werkervaring. Tot slot, is aandacht gevraagd voor kwetsbare jongeren en een warme, goed afgestemde overdracht binnen de keten.

Zo sluit de praktische invulling van de werkwijze aan bij de bestaande beleidskaders en vormt zij een samenhangende en gedragen basis.

> Uncertainty about the future. For example, our situation was like this: When we arrived here, we wanted to go back home, even though our city was under Russian occupation. But when the Kakhovka dam was blown up, we lost everything - our house was washed away. That's when I started taking Dutch courses.
>
> Uitspraak Oekraïense vluchteling

1. OPVANG VAN ASIELZOEKERS EN ONTHEEMDEN UIT OEKRAÏNE

Vluchtelingen moeten in Enschede veilig, gezond en menswaardig kunnen verblijven. We nemen onze verantwoordelijkheid om opvang duurzaam te organiseren in plaats van op tijdelijke crisislocaties. Bijlage 3.2 bevat een infographic waarin de bestuurlijke besluitvormingsroute rond de realisatie van asielopvang in Enschede is weergegeven. Tegelijkertijd bereiden we ons voor op de overgang van de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) naar een mogelijke nationale regeling voor ontheemden uit Oekraïne.

Onze werkwijze:

- We committeren ons aan de inspanningsverplichting om 1100 ontheemden uit Oekraïne op te vangen in gemeentelijke opvanglocaties.
- We bieden 550 asielopvangplekken op één locatie aan de Parkweg tot minimaal juli 2028.
- De uitvoering van de asielopvang vindt plaats in overeenstemming met de bestuursovereenkomst die is opgesteld met het COA.
- We stellen een evaluatie op, één jaar voor het verstrijken van de bestuursovereenkomst. Afhankelijk van de uitkomsten, heeft het college van B&W de mogelijkheid om telkens voor een jaar de opvang te verlengen binnen de kaders van de bestuursovereenkomst.
- We zorgen voor een stabiele, veilige en gezonde opvangomgeving, waarin bewoners toegang hebben tot zorg, onderwijs en ondersteuning.
- We zorgen dat onze opvanglocaties goed ingebed zijn in de wijk, met aandacht voor draagvlak en samenwerking met omwonenden.
- We richten ons op zelfredzaamheid, toekomstperspectief en voorbereiding op mogelijk regulier verblijf, met aandacht voor taal, werk en financiële zelfstandigheid.
- We geven verder uitvoering aan de moties 'Asielzoekers sneller aan het werk' en 'Statushouders aan het werk' met als doel belemmeringen voor arbeidsdeelname weg te nemen en zo snel mogelijke participatie op de arbeidsmarkt te bevorderen.

2. HUISVESTING VAN STATUSHOUDERS

Een passende woning vormt de basis voor een snelle en stabiele start van integratie. De landelijke ontwikkelingen vragen om flexibiliteit en samenwerking met corporaties en regionale partners.
De gemeente voert haar wettelijke taakstelling voor de huisvesting van statushouders, waar amv ook onderdeel van zijn, uit binnen de kaders van de Huisvestingswet. De wijze van uitvoering wordt vormgegeven via de gemeentelijke Woonvisie en de prestatie-afspraken die wij met de woningcorporaties maken op grond van de Woningwet.

Onze werkwijze:

- We streven naar een evenwichtige spreiding, met oog voor leefbare buurten en wijken.
- We versterken de samenwerking met het COA voor een soepele koppeling en doorstroom uit het azc.
- We bouwen aan een systeem dat ook in veranderende landelijke regelgeving wendbaar en toekomstbestendig blijft.
- We kijken bij het huisvesten van statushouders flexibel welke huisvestingsvorm passend is.
- De wijze van uitvoering wordt vormgegeven via de gemeentelijke Woonvisie en de prestatieafspraken die wij met de woningcorporaties maken op grond van de Woningwet.

> Combinatie tussen werk en taal is een uitdaging. Vooral rondom de B1-route.
>
> Uitspraak statushouder

3. INBURGERING EN INTEGRATIE

We vinden het belangrijk dat nieuwkomers (statushouders, amv, gezinsmigranten én Oekraïners) zo snel mogelijk en op een passende manier kunnen meedoen aan de Enschedese samenleving. Een succesvolle start vergroot de kansen op zelfredzaamheid, welzijn en toekomstperspectief. Daarom richten we ons op talent, onderwijs, werk, taal en sociale participatie.

Op 1 januari 2022 is de Wet Inburgering Wi2021 in werking getreden. Met deze wet hebben gemeenten de regie op de uitvoering van de inburgering. Doel van de wet is dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk meedoen via betaald werk, vrijwilligerswerk of andere vormen van participatie.

De Wi2021 is een lerend stelsel. Dit betekent dat er ruimte is om te experimenteren en te verbeteren. Sinds de invoering van de wet voeren we de verplichte onderdelen van de wet uit, waaronder het aanbieden van de verplichte leerroutes (Onderwijsroute, B1-route en Z-route). Tegelijkertijd blijkt in de praktijk dat deze trajecten niet voor alle doelgroepen volledig passend zijn. De komende periode benutten wij de experimenteerruimte om meer maatwerk te ontwikkelen. Een concreet voorbeeld is het ontwikkelen van een jongerenroute voor jongeren die formeel binnen de Z-route vallen, maar voor wie regulier onderwijs (nog) niet haalbaar is.

Onze werkwijze:

- We stimuleren voorinburgering en starten inburgeringsactiviteiten, als de persoonlijke situatie van de statushouder dit toestaat, vanaf het moment dat iemand aan Enschede is gekoppeld.
- We positioneren de Wijkwijzer als toegangspoort voor nieuwkomers in de wijk, als zij hulpvragen hebben. Nieuwkomers kunnen bij de Wijkwijzer terecht voor praktische hulp, taalondersteuning, informatie over voorzieningen en maatschappelijke begeleiding. De Wijkwijzer speelt ook een centrale rol in de warme overdracht na de eerste begeleidingsperiode vanuit Vluchtelingenwerk.
- We combineren zoveel mogelijk taal met werkervaring, stage of vrijwilligerswerk.
- Jonge statushouders stromen zo veel mogelijk in het regulier onderwijs in, Oekraïense jongeren worden ondersteund bij vervolgonderwijs.
- We vergroten de kansen van nieuwkomers op werk door samen te werken met werkgevers, onderwijs en de regionaal verbinder.
- We ontwikkelen taalaanbod gericht op arbeid. We voldoen aan de wettelijke opdracht om de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) trainingen, en ondersteunen bij financiële en maatschappelijke zelfredzaamheid te organiseren.
- We betrekken nieuwkomers actief bij beleid en uitvoering om het Enschedese integratiebeleid mensgericht, effectief en toekomstbestendig te maken.

4. MENSEN ZONDER DOCUMENTEN

De gemeente heeft sinds de beëindiging van de Bed-Bad-en Broodregeling in 2023 geen specifieke opvangtaak voor ongedocumenteerden. Toch zijn we, op basis van humanitaire verplichtingen, voortvloeiend uit internationale en Europese mensenrechtenverdragen, verplicht om in acute noodsituaties te handelen. We bieden in dergelijke situaties incidentele tijdelijke humanitaire maatwerkvoorzieningen aan om aan onze internationale verplichtingen te voldoen en de veiligheid, gezondheid en leefbaarheid in de stad te borgen.

Onze werkwijze:

- We bieden geen structurele opvang voor uitgeprocedeerde asielzoekers, die onder de bed- bad- broodregeling vielen, maar zorgen dat voor de overgebleven mensen, passende oplossing is georganiseerd via partners.
- We bewaken de openbare orde en volksgezondheid, vooral waar kwetsbaarheid leidt tot risico's.
- We bieden in uitzonderlijke omstandigheden, zoals extreme kou, noodopvang ter voorkoming van acute gezondheidsrisico's.
- We zorgen dat onze opvanglocaties goed ingebed zijn in de wijk, met aandacht voor draagvlak en samenwerking met omwonenden.

5. EEN WENDBARE ORGANISATIE

Migratie vraagt om een organisatie die niet alleen degelijk is ingericht, maar ook snel kan inspelen en effectief kan inspelen op onverwachte situaties. We zien het als een structurele opgave: asiel, opvang en integratie zijn geen tijdelijke inspanningen, maar vast onderdeel van ons werk.

- We kunnen opschalen met mensen en middelen wanneer de situatie daarom vraagt bijvoorbeeld bij een plotselinge instroom van vluchtelingen.
- We werken flexibel en op maat, in nauwe samenwerking met partners die dezelfde wendbaarheid tonen. In crisissituaties kunnen we mensen en middelen gericht vrijmaken, zodat opvang en ondersteuning snel op gang komen.
- We verankeren cultuursensitiviteit steviger in de organisatie. Medewerkers zijn toegerust om effectief te werken met diverse groepen nieuwkomers, zodat besluitvorming en dienstverlening beter aansluiten bij hun leefwereld.
- We kiezen voor een integrale aanpak. Migratie raakt veiligheid, onderwijs, zorg, leefbaarheid, werk en participatie. Het is daarom geen taak van één afdeling, maar van de hele organisatie. Door samenhang te organiseren en informatie te delen, zorgen we dat nieuwkomers de ondersteuning krijgen die nodig is en dat de stad als geheel meebeweegt.

BIJLAGEN

3.1 MATRIX

INPUT UIT GESPREKKEN, GEVOLGEN VOOR BELEIDSKADER EN PLAATS IN HET UITVOERINGSPROGRAMMA

THEMA	WAT HOORDEN WE?	WAT BETEKENT DIT VOOR HET BELEIDSKADER?	WAT KRIJGT EEN PLEK IN HET UITVOERINGSKADER?
Communicatie en draagvlak	Inwoners hebben beperkte kennis over het azc; onbekendheid veroorzaakt spanning. BAS benadrukt eerlijkheid, nabijheid en zichtbaarheid van het azc. De Wijkwijzer speelt een cruciale rol.	Het belang van open, proactieve en toegankelijke communicatie. Rollen van wijkregisseur, wijkagent en Wijkwijzer expliciet benoemen.	Uitwerken communicatiestrategie per wijk, inclusief omgevingsparticipatie, storytelling, meertalige communicatie, inzet QR-codes.
Taal en onderwijs	Taal is de grootste barrière. VVE onderbenut door nieuwkomers. Doorstroom van ISK naar MBO/HBO verloopt moeizaam. Behoefte aan duidelijkheid over onderwijsstelsel, verwachtingen en ouderbetrokkenheid	Taal als randvoorwaarde voor participatie. Heldere lijn VVE-toeleiding voor alle doelgroepen. Aandacht voor doorstroom en integrale samenwerking onderwijs.	Plan voor VVE-toeleiding voor Oekraïners en statushouders. Regionale doorstroomaanpak (ISK–MBO/HBO). Extra ondersteuning voor nieuwkomersstudenten.
Werk en arbeidsmarktparticipatie	Werkgevers missen begeleidingstools; taal op de werkvloer en cultuursensitief werken onvoldoende. Veel onbenut talent. Werkgevers zijn afhankelijk van Oekraïners.	Talentbenadering opnemen in beleid. Meer nadruk op duale trajecten en voorbereiding op werk. Werk is integraal onderdeel van inburgering.	Werkvloercoaches, buddyprogramma's, taal op de werkvloer, pilots cultuursensitief werkgeverschap, samenwerking met AMR en UWV.
Participatie en sociale basis	Overdracht VWN naar Wijkwijzer niet altijd soepel. Na 1 jaar begeleiding ontstaan juist problemen. Onbekendheid met voorzieningen.	Warme overdracht (meerjarige ketenbenadering) opnemen als uitgangspunt. Sociale basis nadrukkelijk verbinden aan integratie.	Inrichting van warme overdracht (format, rapportage). Verbeterprogramma bekendheid voorzieningen. Regionaal netwerkbijeenkomsten om blinde vlekken te verbinden.

THEMA	WAT HOORDEN WE?	WAT BETEKENT DIT VOOR HET BELEIDSKADER?	WAT KRIJGT EEN PLEK IN HET UITVOERINGSKADER?
Wonen en leefbaarheid	Via de maatwerk voldoen we aan de taakstelling. De plaatsing gebeurt in samenwerking met de woningcorporaties. Monitoring uitstroom van jonge statushouders richting zelfstandigheid.	Continuering van bestaande afspraken met woningcorporaties. Aandacht voor jonge statushouders die zelfstandig gaan wonen.	Begeleiding van jonge statushouders bij zelfstandig wonen én monitoring.
Opvang en AMV	amv-locaties werken het best wanneer kleinschalig en met voorafgaande communicatie. Veiligheidsteam ziet belang van vroegtijdige analyse.	In overleg met landelijke partners afspraken maken hoe amv klaar zijn om uit te stromen naar zelfstandig wonen.	integraal afsprakenkader waar de verschillende levensdomeinen vertegenwoordigd zijn om amv goed te kunnen begeleiden richting zelfstandigheid én zelfredzaamheid.
Veiligheid en leefbaarheid	Veiligheid ziet weinig incidenten, maar waardeert structurele samenwerking. Veel winst zit in signalering en aanwezigheid in wijk.	Veiligheidsparagraaf aanscherpen: veiligheid is regulier onderdeel en geen crisisstructuur. Rollen en samenwerking opnemen.	Standaard veiligheidsanalyse, monitoringsstructuur, jaarlijkse evaluatie met wijkagenten en COA. Trainingen interculturele veiligheid.
Zorg en jeugd	Toegang tot jeugdzorg onduidelijk; grijs gebied rond statushouders en kinderen zonder status. Trauma- en cultuursensitief werken dringend nodig.	Heldere toegangslijn opnemen in kader. Benoemen van trauma-sensitieve begeleiding als onderdeel van de integrale aanpak.	Ontwikkelen van stappenplan jeugdzorgtoegang. Trainingen jeugdteams in cultuursensitief en trauma-aware werken. Casusoverleggen met zorgaanbieders.
Oekraïners	Geen inburgeringsplicht; weinig taalondersteuning; integratie per wijk onbekend; weinig zicht op opvoedvragen, financiële problemen.	Opnemen van aparte paragraaf over Oekraïners met focus op taal, participatie, MAP-training en voorbereiding op nationale regeling.	Taalprogramma voor Oekraïners, MAP-training, VVE-toeleiding, arbeidsmarktroutes, ondersteuning bij financiën en oriëntatie op Nederlands stelsel.

THEMA	WAT HOORDEN WE?	WAT BETEKENT DIT VOOR HET BELEIDSKADER?	WAT KRIJGT EEN PLEK IN HET UITVOERINGSKADER?
Samenwerking in de keten	Partners ervaren versnippering; behoefte aan meer afstemming, ketenoverleggen, afspraken over dossiers.	Kader versterken op integrale ketenregie. Beschrijven hoe rollen elkaar aanvullen en hoe overlegstructuur werkt.	Inrichten van structureel ketenoverleg: taalscholen, onderwijs, VWN, Wijkwijzer, COA, jeugdzorg. Afspraken over overdracht en dossierinformatie.
Talentontwikkeling en jongeren	Jongeren missen begeleiding naar vervolg-onderwijs. HBO/WO-studenten lopen vast op tarieven. Jong talent blijft onbenut.	Talentbenadering expliciet maken in beleid: identificeer, ondersteun en verbind jongeren aan trajecten.	Programma 'Talent Twente': begeleiding naar onderwijs, diploma-erkenning, UAF-route, werkervaringstrajecten.
Cultuursensitief werken	Professionals en werkgevers geven aan dat cultuursensitiviteit noodzakelijk is om mis-ommunicatie en uitval te voorkomen.	Opnemen als leidend principe in het beleidskader.	Regionaal trainingsprogramma cultuursen-sitief werken; inzet sleutelfiguren; toetsings-kader voor werkgeversinitiatieven.

TIJDLIJN

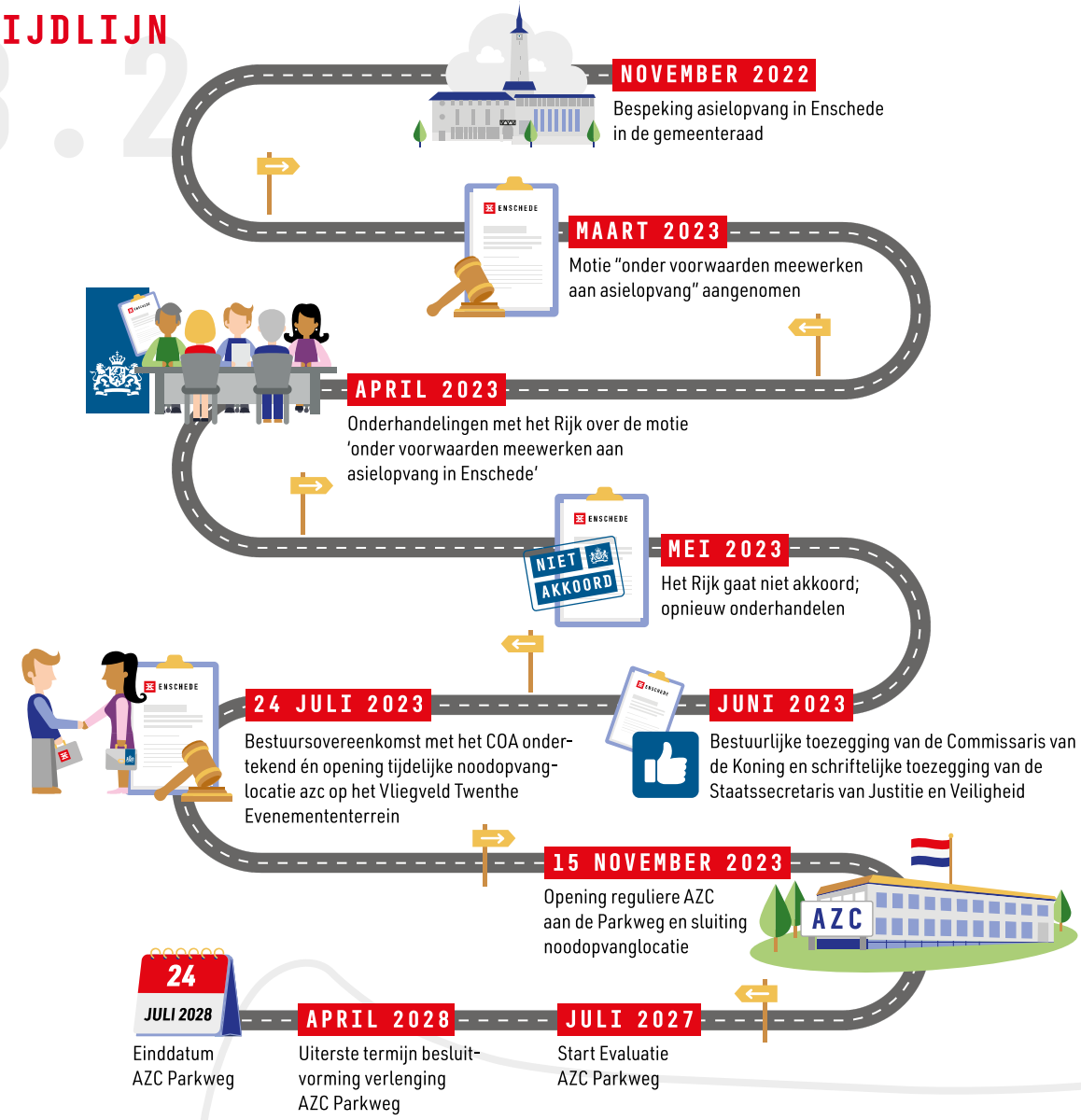

BEGRIPPENLIJST

- **AZC**: Asielzoekerscentrum.
- **COA**: Centraal Orgaan Asielzoekers.
- **DUO**: Dienst uitvoering onderwijs. Duo stelt op basis van gegevens van de IND de inburgeringsplicht van een vreemdeling vast. Duo stelt de inburgeringstermijn vast en neemt het inburgeringsexamen af.
- **Regievoerder gemeente**: De regievoerder gemeente is degene die binnen een gemeente verantwoordelijk is voor de regie op een individueel inburgeringstraject.
- **Niet- humanitair verblijfsdoel**: is een reden om in Nederland te verblijven die niet gebaseerd is op asiel of gezinshereniging van vluchtelingen.
- **UAF**: Het Universitair AsielFonds begeleidt studenten, professionals en wetenschappers bij hun omscholing, bijscholing en aansluiting bij het Nederlands onderwijssysteem en de arbeidsmarkt
- **Wi2021**: Wet Inburgering 2021

GEMEENTE ENSCHEDE

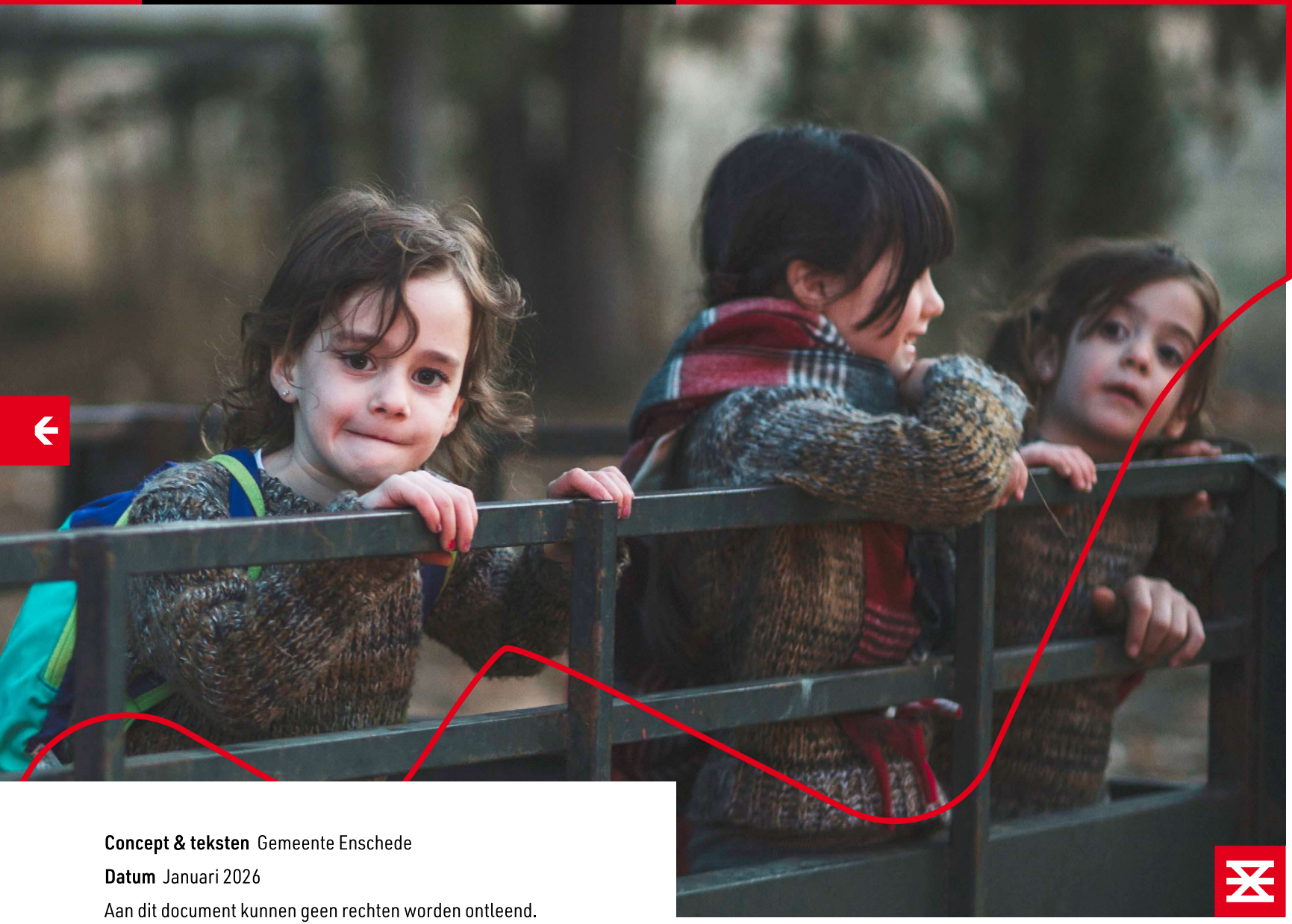

Concept & teksten Gemeente Enschede

Datum Januari 2026

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

ENSCHEDE